

آموزش ساز

هَندِین

(هنگ‌درام)

جلد اول

نگارش و اجرای تصویری

مهدی دیزانی

کتاب
نشر خستیاگر

سرشناسه	:	دیزانی، مهدی، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور	:	آموزش ساز هندی (هنگ درام)، جلد اول / نگارش و اجرای تصویری مهدی دیزانی؛ ویرایش شهاب منا؛ ترجمه انگلیسی احسان خندق آبادی.
مشخصات نشر	:	تهران: خنیاگر، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	ج. مصور (بخشی رنگی)، پارتیسیون؛ ۲۹×۲۲ س.م.
شابم	:	۹۷۹-۰-۸۰۲۶۳۵-۰۳-۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۹۴].
موضوع	:	سازهای ضربی--روش های نوازندگی--خودآموز
موضوع	:	Percussion instruments -- Methods -- Self instruction
شناسه افزوده	:	خندق آبادی، احسان، ۱۳۶۵، مترجم
رده بندی کنگره	:	ML ۱۰۳۰
رده بندی دیویی	:	۷۸۶/۸۱۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۴۲۶۶۸۰
وضعیت رکورد	:	فیپا

فهرست مطالب

۲۳ ----- مراقبت از ساز هَندپَین	۵ ----- شرح حال مؤلف
راهنمای گام به گام برای تمیز کردن، محافظت و ازبین بردن	۷ ----- پیشگفتار مؤلف
۲۳ ----- زنگ زدگی	۸ ----- دیباچه ای از ابداع کنندگان هَندپَین
فصل چهارم	فصل اول
معرفی میثدهای آموزش ساز هَندپَین	سازهایی که در ایده اولیه هَندپَین مدنظر سازنده بوده اند- ۹
۲۷ ----- میثد فرانسوی	ایده اولیه ساخت ساز هَندپَین ----- ۱۰
۲۸ ----- میثد دیوید کوچرمن	فرایند ساخت هَندپَین ----- ۱۲
۲۹ ----- میثد دیگر (انگلیسی)	انواع مدل های جدید هَندپَین ----- ۱۳
۲۹ ----- میثد آموزش کتاب حاضر	فصل دوم
۲۹ ----- شیوه شماره گذاری نت های ساز هَندپَین	دیباچه ----- ۱۴
۳۲ ----- معرفی علائم اختصاری و اصطلاحات ساز هَندپَین	ساختار هَندپَین ----- ۱۴
فصل پنجم	دماسازی چیست؟ ----- ۱۶
آموزش تئوری مقدماتی ----- ۳۵	کوک کردن (تیونینگ) هَندپَین ----- ۱۸
فصل ششم	فرکانس کوک شده هَندپَین ----- ۱۹
شناخت ارزش زمانی نت ها ----- ۴۰	جنس صدای انواع هَندپَین ----- ۱۹
۴۳ ----- تمرین روی ساز هَندپَین	روش گوشی برای تشخیص کوک بودن هَندپَین ----- ۲۰
۴۴ ----- آشنایی با ریتم در تئوری و عمل	روش استفاده از نرم افزارها برای تشخیص کوک هَندپَین ----- ۲۱
۴۵ ----- تمرینات عملی	فصل سوم
۹۵ ----- فهرست منابع	محافظت از زنگ زدگی هَندپَین ----- ۲۲
	روغن فقتوس چیست و چه کار می کند؟ ----- ۲۲

تقدیم به، همسر مهربانم و دختر عزیزم با عشق

مهدی دیزانی

از سال ۱۳۶۷ آموزش تار و سه تار را نزد محسن مسگرچیان آغاز کرد و نیز به مدت بیست سال به تحصیل تار و سه تار نزد استادانی چون هوشنگ ظریف، داریوش طلایی، کیوان ساکت و داوود آزاد پرداخته، دوره دُف نوازی را نزد بیژن کامکار گذرانده و تلفیق شعر و موسیقی را نزد حسین دهلوی آموخته است. وی از ۱۳۸۴ به مدت ۱۱ سال در محضر مسعود ابراهیمی به فراگیری تئوری موسیقی، سُلَفژ، هارمونی، فرم، فوگ، آهنگسازی و موسیقی معاصر مشغول بوده و از سال ۱۳۸۹ فراگیری پیانوی کلاسیک را نزد دکتر کیومرث پیترگلو آغاز کرده است. مهدی دیزانی در سال ۱۳۹۸ با رتبه دانشجوی ممتاز از دوره کارشناسی آهنگسازی دانشگاه علمی کاربردی واحد چهار (آکادمی هنر تهران) فارغ التحصیل شده است.

مهدی دیزانی از سال ۱۳۹۰ آموزش ساز جدید هِنْدِپِن را به صورت خودآموز آغاز کرده و برای نخستین بار برای آموزش آن با روش نت نویسی جدیدی مِتْد نگاشته که در هیچ یک از مِتْد های غربی تا به حال استفاده نشده است و در آن از نت نگاری خطوط حامل سازهای کوبه ای و هم شماره گذاری برنت های هِنْدِپِن بهره گرفته می شود.

او از سال ۱۳۷۴ در آموزشگاه های درجه یک تهران به تدریس تار، سه تار، دُف، تَنَبَک، کاخُن، هِنْدِپِن (هَنگ درام) و تئوری موسیقی مشغول است.

وی از سال ۱۳۷۴ به مدت چهار سال با گروه فاخته (به سرپرستی رضا موسوی زاده) همکاری مستمر داشت و از سال ۱۳۸۰ گروه بنان را با همکاری حسین دیزانی بنیان نهاد و سرپرستی آن را به عهده گرفت. اولین اجرای این گروه در سال ۱۳۸۱ با آواز استاد احمد ابراهیمی در سالن رودکی به روی صحنه رفت. کنسرت های متعدد دیگری از این گروه با همراهی گروه کُر تالار وحدت در سالن های مختلف تهران به مدت دو سال اجرا درآمد. گروه مذکور در فراخوان جشنواره موسیقی سراسری جوان تهران در سال ۱۳۸۴ رتبه اول را در میان شصت گروه به خود اختصاص داد.

پیشگفتار

کتاب حاضر کار ده سال تحقیق و ممارست بر ساز خلاقانه هَندپَن است که بیست سال است پا به عرصه موسیقی نهاده است. این ساز در اروپا به اشکال و سبک‌های گوناگونی تدریس می‌شود که هریک گویای هدفی در فراگیری این ساز هستند و نمی‌توان گفت کدام یک نسبت به دیگری برترند اما بعضاً روش‌های تکنیکی پیچیده‌ای دارند.

این ساز فراتر از یک ساز ملودیک یا ریتمیک است و آموزش‌های تصویری برای کسانی که قبلاً آموزش موسیقی را فرا گرفتند شاید مناسب و روان باشد، اما برای آموزش و انتقال جان مطلب به هنرجویان مبتدی قطعاً مشکل‌آفرین است و هنرجوی مبتدی را که به موسیقی آگاهی کامل ندارد نمی‌توان با مَندهای تصویری یا تنها فقط با شماره‌گذاری نت‌ها به درک صحیح ریتم و ملودی رساند.

نگارنده کتاب مدت ده سال با این ساز در جنگ و گریز بوده تا با ابداع یک سبک آموزش بسیار روان، تکنیکی و جامع هنرجویان را به ادامه مسیر آموزش این ساز دلتناز علاقه‌مند کند و نیز با ریتم‌های مختلف و ملودی‌های زیبا آشنا سازد.

ساز هَندپَن بسیار پیچیده و تکنیکی است و تفریح و لذت بردن از شنیدن صدای گوشنواز آن فقط یک بُعد این ساز است. سازکی است که با نواختن آن در آن واحد هم ملودی با بهترین کیفیت و هم ریتم با لمس ساز در دهن ندای می‌شود، در صورتی که در سازهای دیگر درک عمیق ریتم و ملودی به این صورت هم‌زمان میسر نیست. به توصیه نگارنده برای درک عمیق ریتم، ملودی و نیز با شناخت ضرب‌های قوی و ضعیف ریتم‌های مختلف بهتر است هنرجو ابتدا این ساز را آموزش ببیند تا به حس عمیقی از تلفیق ریتم و ملودی در دهن خود برسد و سپس فراگیری ساز اصلی خود را آغاز کند.

سی سال تجربه نگارنده در تدریس سازهای تار، سه‌تار (ملودیک) و سازهای کوبه‌ای (ریتمیک) موجب شد در نگارش این کتاب از تجربیات گذشته بهره فراوان ببرم و در طراحی نت‌نویسی آن از خط موسیقی سازهای کوبه‌ای و شماره‌گذاری نت‌ها بر ساز هَندپَن استفاده کنم که روشی جدید در نت‌نگاری و آموزش این ساز محسوب می‌شود.

محتوای کتاب بسیار روان است و هنرجو گام به گام با تکنیک‌های اولیه این ساز آشنا شده با تمرینات دقیق روزانه می‌تواند به راحتی تکنیک‌های آن را فرا گیرد و نیز از نواختن آنها لذت ببرد. در جلد اول، ابتدا هنرجو با تاریخچه کامل این ساز و نحوه نگهداری آن آشنا می‌شود و در ادامه تئوری مقدماتی، ریتم خوانی، تمرینات آموزشی و تکنیک‌های اولیه ساز را آموزش می‌بیند. درس‌ها کوتاه طراحی شده‌اند تا هنرجو راحت‌تر آنها را حفظ کند و به مرور زمان حرکت دستانش روی ساز روان‌تر و سریع‌تر شود. در جلد دوم هنرجو با تکنیک‌های پیشرفته‌تر و انواع آکوردهای موجود در این ساز و مدولاسیون به گام‌های ماژور و مینور همسایه و نیز با افکت‌های کوبه‌ای تکنیکی آشنا خواهد شد.

در پایان جا دارد از همسر عزیزم، فیروزه سیاح مهربان، که در ویراستاری کتاب به من یاری رساندند؛ از برادر بزرگوام، استاد حسین دیزانی، که در زمینه موسیقی مشوق پیشرفت من بودند؛ و از جناب آقای شهاب منا، ناشر کتاب، که با دقت و حوصله فراوان آماده‌سازی فنی کتاب را به بهترین نحو ممکن انجام دادند، سپاسگزارم.

مهدی دیزانی

شهریور ۱۳۹۹

دییایچه‌ای از فلیکس روهنرو سابینا شارر (ابداع‌کنندگان ساز هَندپَن)

بشریت دارای گنجینه فرهنگی عظیمی است: سازهای موسیقایی بی‌شمار از فرهنگ‌های مختلف در جهان که باعث آرامش و شادمانی انسان می‌شوند. سازندگان سازهای موسیقی به این سنت متعهد هستند: دانش کهن و مهارت‌ها را به دوش می‌کشند. آنها خنشان را برای صدای خوب می‌دهند و دغدغه‌شان بهبود روش ساخت سازشان است. آنها همیشه در کار خود به دنبال تأمین نیازهای مردم هستند، تا موسیقی نوع بشر را نهند، و هدفش، که همانا پلی به قلمرو معنوی است، برآورده شود.

یکی از جدیدترین سازهای آکوستیک تابه فلزی (استیل‌پَن) ترینیدادیان^۱ است که از سال ۱۹۵۱ به انگلیس و متعاقباً به اروپای مرکزی آمد و ما به ویراسیون رهنمون کرد. ما به مدت بیست سال تابه فلزی ساختیم. سال‌ها در تلاش برای ارتقاء حفظ کوک این ساز جوان، از فرم جدیدی از ورق فولادی استفاده کردیم که آن را پَنگ‌متال^۲ نامیدیم. کار با این ماده سخت و محکم ما را به جوهر صدای فلز نزدیک‌تر، و جنبه‌های بی‌نظم^۳ و هارمونیک آن را آشکار کرد. ما شروع به مطالعه سایر سازهای فلزی کردیم و سعی کردیم آکوستیک آنها را از طریق مهندسی معکوس درک کنیم. از این پَنگ جدید، سفری ما را از استیل‌پَن به زنگوله^۴، سپس گانگ^۵، گامِلان^۶، سیمبال^۷، درام^۸ و بالاخره به هَنگ^۹، اتحاد ریتم و ملودی، رساند و ابعاد موسیقایی جدیدی فرا رویمان گشود. دست به فلز جسارت بخشید و صدایی عمیق حاصل شد.

این ساز در سراسر کره خاک در روح افراد طنین انداز شده است. نوای این ساز در دستان مهاجران مدرن، در صحنه‌های بزرگ و کوچک، در مراسم مذهبی، آیین‌های نیایش سحرآمیز، در تمرینات درمانی، در خانه‌ها و مدارس طنین افکن است. این ساز رنگ جدیدی به بسیاری سبک‌های موسیقی افزوده و در اماکن آرام با رشد روحانی فرد همراه شده است.

از این فرصت استفاده کرده از راهنمایی کلامی و عملی همه کسانی که در پیشرفت این ساز ما را یاری رساندند تشکر می‌کنیم.

1. Trinidadian steel pan

2. PANG-metal: ورق استیل که به آن نیتروژن اضافه شده است

3. chaotic

4. Bell

5. Gong

6. Gamelan

7. Cymbal

8. Drum

9. Hang

تصویر ۳. گاملان

تصویر ۲. گانگ

تصویر ۱. استیل پن (جدید)

تصویر ۶. سیمبال

تصویر ۵. زنگوله

تصویر ۴. طبل

ایده اولیه ساخت ساز هندی

حدود ۲۵ تا ۳۰ سال طول کشید تا فلیکس روهیز و سایینا شارر بعد از تحقیقات فراوان ساز هنگ (هندی) را از ترکیب سازهای قتم (سازی هندی شبیه کوزه)، استیل پن^۲ و رزوناتور هلمهولتز^۳ ابداع کنند.

تصویر ۹. رزوناتور هلمهولتز

تصویر ۸. استیل پن (مدل قدیمی)

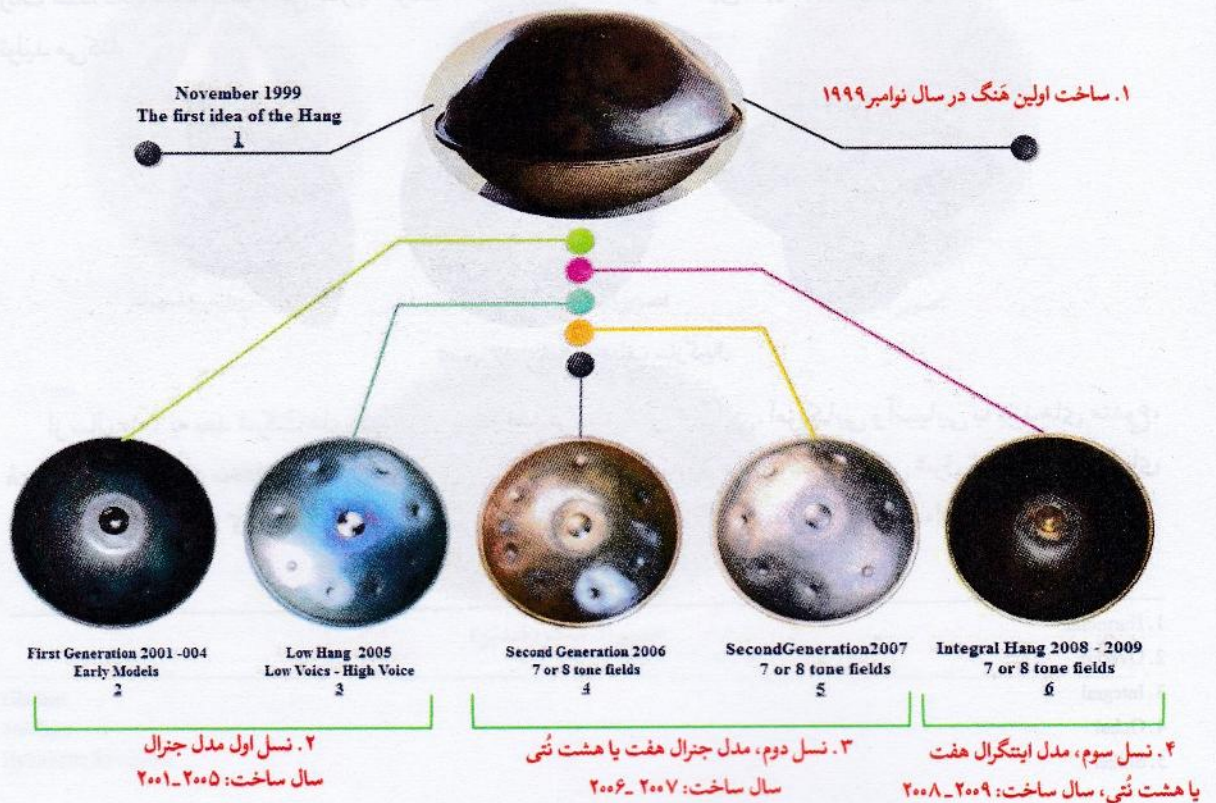
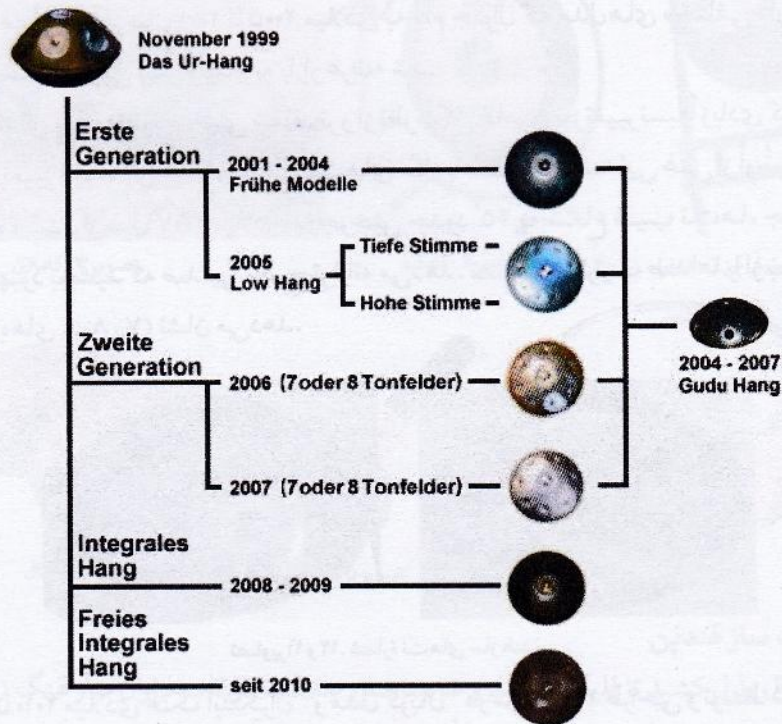
تصویر ۷. قتم

تصویر ۱۰. هنگ (هندی)

1. Ghatam
2. Steelpan
3. Helmholtz Resonator

فرایند ساخت هَندپِن از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۰ میلادی

تصویر ۱۴. مدل های مختلف ساز هَنگ درام

درس ۱۷

Moderato ♩. = 80 - 100

78

2 2 2 2

R L R L R L R L

2 2 2 2 1

R 5 L 4 R 5 L 4 R 3 L 2 1

79

2 2 2 2

R 2 R 2 7 2 9 2 R 2 R 2 8 2 6 2

2 2 2 2 1 2

R 2 R 2 5 2 5 2 R 2 R 2 3 2 1 2

80

2 2 2 2

L 7 L 7 L 7 L 7 9 7 8 7 6 7 4 7

2 2 2 2

L 7 L 7 L 7 L 7 4 7 6 7 8 7 9 7

81

1 2 2 1 1 2 2 1

1 2 4 L 4 6 8 L 1 3 5 R 5 7 9 R

1 2 2 1 1 2 2 1

1 2 4 L 4 6 8 L 1 3 5 R 5 7 9 R

فهرست منابع

www.Panart.ch (PANArt Hangbau AG- Sabina Scharar and Fleix Rohner)

Hang Guide- Sabina Scharar and Fleix Rohner

Bang Sound Sculpture, First edition, by: Sabina Scharar and Fleix Rohner

www.hangblog.org, Michael Paschko

www.acoustics-paris.org, *Sound of the HANG*, by: D. Wessel, A. Morrison and T. D. Rossing

HANDPANDOJO.COM, David Kuckermann

Masterthehandpan.com, David Charrier

How to Play Handpan (Vol. 1)

Mehdi Dizāni

هَندپَن (هَنگ‌درام) از سازهای کوبه‌ای کوک‌شونده است که در سال دو هزار میلادی، پس از سی سال تحقیق، توسط فلیکس روهتر و سابینا شارر، صاحبان کمپانی پانارت در برن سوئیس، اختراع شده و از موفق‌ترین و محبوب‌ترین سازهای ابداعی در سال‌های اخیر است که به سرعت توانسته در دل مردم جهان جا باز کند. صدای آرامش‌بخش، پُر از هارمونیک و غنی آن باعث محبوبیتش در جهان شده و رنگ جدیدی به بسیاری از سبک‌های موسیقی افزوده است. در کتاب حاضر مؤلف جَنگی از مطالب مربوط به هَندپَن، از تاریخچه، تشریح ساختار، فرایند ساخت، انواع مدل‌ها، کوک‌کردن، نحوهٔ محافظت و انواع مندهای آموزش آن را تألیف کرده است.

در مندهای غربی آموزش هَندپَن بیشتر از الگوهای تصویری یا حروف استفاده می‌شود که درک دقیقی از ریتم را به نوآموزان موسیقی ارائه نمی‌دهند. مؤلف در کتاب حاضر، با روش ابداعی خود، که نتیجه ده سال ممارست اوست، هم از نت‌نگاری خطوط حامل سازهای کوبه‌ای بهره برده و هم شماره‌گذاری ساز هَندپَن، که برای هر نوع هَندپَن قابل استفاده است و در هیچ‌یک از مندهای غربی تا به حال استفاده نشده است. کتاب حاضر برای هنرجویان مبتدی طراحی شده و ضمن تدریس گام به گام هَندپَن هنرجو را با ریتم خوانی و ریتم‌های مختلف نیز آشنا می‌کند. در لوح فشرده همراه کتاب اجرای تصویری تمامی درس‌ها درج شده است تا هنرجویانی که دسترسی به معلم ندارند بتوانند از این مجموعه به عنوان خودآموز بهره بگیرند.

